

Чекали смо и чекали, али толико најављивани европски отпор – капитализму, слободном тржишту и десници – није се десио. Нема захтева за марксистичком револуцијом, позива за национализацијом индустрије, чак ни европске кампање за оним што Обамина администрација назива „стимулационим пакетом“ – политиком која је на свакодневном језику позната као „огромно владино трошење“.

Супротно томе, на европским парламентарним изборима одржаним прошлог викенда, капитализам је тријумфовао, бар у свом меком европском облику. Наравно, ови европски избори су избори посебне врсте. Далеко мање људи на њима гласа него што гласа на државним изборима, а они који то чине, имају далеко слабију представу о томе шта европски делегати заиста раде једном када их изаберу у европску власт. Стално растућа моћ Европског парламента очигледно нема никаквог ефекта на његов имиџ у јавности – имиџ институције која не ради ништа и која је састављена од дотрајалих политичара који троше државне паре на авионске карте. Као резултат тога, маргиналне странке, укључујући и такозвану екстремну десницу, увек привуку револтиране гласаче и прођу необично добро.

Ипак, избори за европски парламент пружају такође добар увид у и тренутну политичку атмосферу читавог континента. Иако се државни избори одвијају у различита времена и по различитим државним законима, ови најскорији, највећи до сада европски избори одржали су се у распону од четири дана, према истим правилима, у 27 земаља. Овог пута, уз неке изузетке, они су испричали једну необично конзистентну причу.

У Француској, Немачкој, Италији и Пољској – четири највеће европске државе – владе десног центра добиле су зачуђујуће ентузијастичну подршку. У друге две велике државе, Британији и Шпанији, владајуће партије левице претрпеле су тежак ударац, као и социјалисти у Мађарској, Аустрији, Естонији и другде. Негде су резултати били сурово јасни: овог викенда у Лондону било ми је немогуће да прођем улицом, а да ме не заскоче љутити, упадљиви новински наслови који проглашавају лабуристичку владу премијера Гордона Брауна слабом, корумпираном, замореном, арогантном и да, врло непопуларном. У неким изборним јединицама, владајућа лабуристичка партија завршила је иза маргиналних странака на које нико иначе не обраћа ни пажњу. Британски министри се толиком брзином повлаче из владе да је то тешко испратити (четири прошле недеље – ваљда).

Али, како је могуће да европској десници иде тако добро – и толико боље него њиховим колегама у САД – и то у периоду који се нашироко сматра кризом глобалног капитализма? Макар једним делом, Европљани побеђују због тога што њихови лидери имају храбрости да истрају у својим економским убеђењима. Истина је да су европске државе благостања убациле у пету брзину током последњих шест месеци, али мало је оних које могу да се мере било са дефицитима Џорџа В. Буша, било са трошковима Барака Обаме. А тамо где га је и било – на пример у Британији – обимно трошење тешко да је донело и популарност. Теоријска верзија овог евро-америчког јаза у политикама јесте скорашња јавна чарка између историчара економије Нила Фергусона и економисте Пола Кругмана, обојице једнако познате по својим новинским полемикама колико и по својим научним радовима. Грубо речено, Фергусон и немачка влада сматрају да ће огромни дефицити и владино задуживање довести до инфлације и на крају до пропасти валуте. Кругман и америчка администрација, исто тако грубо речено, мисле да он није у праву.

Треба рећи да је Фергусон, барем пореклом, британски торијевац. Треба рећи и да нема ниједног америчког републиканца који толико јавно износи исте аргументе. Уз пар изузетака, најјачи гласови америчког десног центра током већег дела последње деценије били су скоро искључиво усредсређени на питања националне безбедности. Причало се о „мањем владином апарату“ и „смањивању трошкова“, док су републикански конгреси, руку под руку са републиканским Белим кућама, редом повећавали владу и трошили као луди. Како онда сад да критикују Обамин потенцијално погубан буџетски дефицит када су и њихови, тако скоро, били исто тако велики?

То не значи да би икоме од европских конзервативаца ишло толико добро и у Сједињеним Државама (замислите Силвија Берлусконија, папараце, и наводну љубавницу тинејџерку, како воде кампању у Мисисипију). Тачно је и да ни они сами немају међусобно толико заједничког: како се прича, немачка канцеларка Ангела Меркел и француски председник Никола Саркози једва да могу заједно да бораве у истој просторији. Али, ако ништа друго, успех европског десног центра у време тренутне кризе доказује да има нечег у њиховој политичкој формули. Они су фискално конзервативни. Ако нису социјано либерални, они су бар усмерени ка центру. Нису дали да их понесе мода великог трошења. Труде се да одрже макар привид разумног буџета. И, макар тренутно, добијају изборе.

(Текст преузет из магазина „Слејт“ <http://www.slate.com/id/2220010/?from=rss>)

Превела Јована Папан